

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ. 19.

Ἐσύγκρινε τοὺς ἀνθρώπους, ὅσοι διὰ τὰ πλούτη τῶν γίνονται ὑπερήφανοι καὶ ὑβρισταί, μὲ ἵππους ἐπαιρομένους εἰς τὸν χρυσοῦν χαλιῶν κ' εἰς τὸ πολυτελές σάγμα των.

ΠΛΑΤΩΝ.

Πλάτων, ὁ Ἀθηναῖος Φιλόσοφος, ὅστις πρότερον ὠνομάζετο Ἀρίστων, ἐπεκράτησε δὲ τὸ Πλάτων ὄνομα, τὸ ὁποῖον τοῦ ἔδωκεν ὁ διδάσκαλος τῆς παλαίστρας, διότι εἶχεν ὤμους πλατεῖς, ἐγεννήθη εἰς τὸ 429 πρὸ Χριστοῦ. Ἦτο γένους λαμπροῦ· ἐστάθη μαθητὴς Κρατίλου, Σωκράτους, Εὐκλείδου τοῦ Μεγαρέως, Θεοδοσίου τοῦ μαθηματικῆ, καὶ Φιλολάου καὶ Εὐράτου τῶν Πυθαγορικῶν. Ἐπλεύσεν εἰς τὴν Αἴγυπτον διὰ φιλομάθειαν, ὅπου λέγουσιν ὅτι ἐδιδάχθη καὶ τὰ δόγματα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους· ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχη τοῦτο, αἱ ἰδέαι του ἔχουν τόσην ὁμοιότητα μὲ τὴν παλαιὰν Γραφήν, ὥστε ὁ Νουμένιος τὸν ὀνομάζει Μωῦσῆν Ἀθηναῖον. Ἐπιστρέψας ἀπὸ τῆν Αἴγυπτον, ἤνοιξε σχολεῖον εἰς τὸ μέρος τῶν Ἀθηνῶν τὸ ὀνομαζόμενον Ἀκαδημία, ὅ-

θεν

κ'.

ΠΡΟΔΕΓΟΜΕΝΑ.

Θεν καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ ἐπωνομάζοντο ὕστερον Ἀκαδημαῖκοί.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διδασκάλου τοῦ Σωκράτους, συνέγραψε καὶ ἐξέδωκεν ὅ,τι εἶχεν ἀκούσειν ἀπὸ αὐτόν· διότι ὁ Σωκράτης δὲν ἐγράφε τίποτε, πλὴν τινῶν Αἰσωπείων μύθων, τοὺς ὁποίους μετέβαλεν εἰς τὸ ποιητικὸν, ὅταν εὐρίσκετο εἰς τὴν φυλακὴν. Ὁ Πλάτων συνέγραψε καὶ φυσικὰ καὶ μεταφυσικὰ, κ. τ. λ'. τὸ καλῆτερον ὅμως παρά πάντα τὰ συγγράμματά του εἶναι οἱ ἠθικοὶ διάλογοι, τῶν ὁποίων τὸ ὕφος εἶναι εὐγενές, καὶ ἡ ἠθικὴ διδασκαλίᾳ θαυμαστὴ εἰς πάμπολλα μέρη. Ἀποδείχνει πανταχοῦ τὸν Θεὸν τιμωρὸν τῆς κακίας, καὶ βραβευτὴν τῆς ἀρετῆς· δίδει ὀρθότατα ἀξιώματα περὶ τῆς εἰς τὸν πλησίον ἀγάπης, περὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, κ. τ. λ'.

Ὅταν ἐβλεπεν εἰς ἄνθρωπον πράξιν τι γὰ ἄτιμον, δὲν τὸν ἐκατάλαλει, ἀλλὰ σύννουγιγνόμενος, ἠρώτα ἐσωτερικῶς τὸν ἑαυτόν του μήποτε ἐπραξε τί παρόμοιον.

ΑΡΙ-

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ.

Ο Ἀριστοτέλης ἐγεννήθη εἰς τὰ Στάγειρα, πόλιν τῆς Μακεδονίας, τὸ 384 πρὸ Χριστοῦ. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὠνομάζετο Νικόμαχος. Τὴν ἀρχὴν ἐδόθη εἰς τὰ πολεμικά, ὕστερον ὁμῶς ἀφιέρωθη εἰς τὴν Φιλοσοφίαν. Ἐστάθη μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διδασκάλου τε ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν, τῆς ὁποίας ὁ βασιλεὺς Ἑρμείας ἦτο φίλος τοῦ λέγουν μάλιστα ὅτι ἐνυμφεύθη τὴν ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως τούτου, ἄλλοι δὲ τὴν θυγατέρα, καὶ ἄλλοι, τὴν ἀνεψιάν του Πυθίαν. Μετὰ χρόνους τινὰς τὸν ἐπροσκάλεσεν ὁ Φίλιππος διδάσκαλον τοῦ υἱοῦ του Ἀλεξάνδρου ὅπου διατρίψας ὀκτῶ χρόνους, ἐπέστρεψεν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἤνοιξε δημόσιον σχολεῖον. Οἱ ἄρχοντες τῶν Ἀθηναίων τοῦ ἐπρόσφεραν τὸ Λύκειον, καὶ ἐκεῖ ἐδίδασκε τὴν Φιλοσοφίαν, περιπατῶν πολλάκις, ὅθεν οἱ μαθηταὶ του ἐπωνομάσθησαν Περιπατητικοί. Συγχρόνως ἐδίδασκε καὶ ὁ Ξενοκράτης εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Πλάτωνος. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος τὸν ἐπ-

πα-

παρακίνησε να συγγράψῃ φυσικὴν ἱστορίαν τῶν ζώων, καὶ τοῦ ἔπεμψεν ὀκτακόσια τάλαντα, διὰ νὰ ἐξοδέυῃ εἰς συνάθροισιν ζώων, καὶ εἰς ἄλλα ἀναγκαῖα μέσα τῆς σπουδῆς ταύτης. Εὐρυμέδων ὁ ἱερεὺς τῆς Δήμητρος τὸν ἐδιάβαλεν ὡς ἀσεβῆ, καὶ διὰ νὰ μὴ πάθῃ τὰ αὐτὰ μὲ τὸν Σωκράτην, ἔφυγεν εἰς τὴν Χαλκίδα πόλιν τῆς Εὐρίπου, ὅπου καὶ ἀπέθανεν ἡλικίας 63 χρόνων. Ὁ θάνατός του λέγουσιν ἄλλοι μὲν ὅτι προῆλθεν ἀπὸ φάρμακον, ἄλλοι δὲ, ἀπὸ κωλικὸν πόνον, καὶ ἄλλοι ἀπὸ λύπην, διότι δὲν ἐμπόρσσε νὰ ἐξηγήσῃ τὰς παλιρροίας τοῦ Εὐρίπου· ἡ τελευταία ὅμως αὐτῆς αἰτία φαίνεται παντάπασιν ἀπίθανος. Τὰ πλέον ἐνδοξα συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους εἶναι ἡ Διαλεκτικὴ, τὰ Ἠθικὰ, ἡ Ἱστορία τῶν Ζώων, ἡ Ποικτικὴ καὶ ἡ Ῥητορικὴ. Τὰ Ἠθικὰ του γέμουν ἀπὸ ἀξιολόγους παρατηρήσεις.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΣ.

Ὁ Θεόφραστος ἐστάθη πρῶτον μαθητὴς τοῦ Λευκίππου, ἔπειτα τοῦ Πλάτωνος, καὶ τῆς

ΛΕΥ-

λευταῖος τοῦ Ἀριστοτέλους, τὸν ὁποῖον καὶ
 εἰαδέχθη τὸ 322 πρὸ Χριστοῦ, καὶ τὰ συγ-
 γράμματά του ἐξέδωκε. Συνέγραψεν ὅμως καὶ
 αὐτὸς πάμπολλα· πλὴν κατὰ δυστυχίαν δὲν
 σώζονται παρά οἱ ἠθικοὶ Χαρακτῆρες, τὸ πε-
 ρὶ Φυτῶν, καὶ ἡ Λιθολογία. Συνέγραψε τὴν
 ἠθικὴν χαρακτῆρα εἰς ἡλικίαν 99 χρόνων·
 τὸ ὁποῖον δείχνει ἐνταυτῷ τὴν ἀκμάζουσαν
 κρίσιν του, τὸ ἀστεῖον τῆς φυσικῆς του διαθέ-
 σεως, καὶ τὴν ἀδούλωτον παρατήρησίν του, ὅ-
 τι ἐδιόκρινε πόσον καλά τὰ ἀμαρτήματα καὶ
 τὰ γελοῖα ἑλαττώματα τοῦ αἰῶνος του. Ἐξῆ-
 σεν 107 χρόνους, ἀγωνιζόμενος μέχρι τελευ-
 ταίας ἡμέρας. Λέγουν ὅτι ἀποθνήσκων, ἐ-
 παραπονεῖτο τὸν Θεόν, ὅτι δὲν ἐχάρισεν εἰς
 τὸν ἄνθρωπον ἀρκετοὺς χρόνους διὰ νὰ τελειο-
 ποιῇ τὸ πνεῦμά του. Τοῦτο μᾶς δείχνει πόσον
 αἰσθάνετο τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπιμελείας τοῦ
 Λογικοῦ. Διὰ τοῦτο ἐσυνήθιζε πολλάκις νὰ
 λέγῃ, ὅτι ἡ ἀνωφελὴς ἀνάλωσις τοῦ χρόνου
 εἶναι ἡ πλέον ἀξιοκατάκριτος ἀσωτία. Οὕτω
 μᾶς διηγεῖται καὶ ὁ σοφὸς Πλούταρχος περὶ
 τοῦ Ἀρχιμήδου, ὅτι καὶ ὅταν ἀπὸ ἀνάγκην ἐ-
 πήγετε νὰ λουσθῇ, ἔγραφεν ἐπάνω εἰς τὸ ἔ-
 δα-

κδ°

ΠΡΟΔΕΓΟΜΕΝΑ.

δαφος τοῦ λουτροῦ γεωμετρικά σχήματα, καὶ ἔλυε προτάσεις* ὅτι ἀφοῦ μὲ τὰς μηχανάς του ἀντέστη πόσον καιρὸν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἡ πατρίς του τέλος πάντων ἀχμαλωτίσθη, ἐκαταγίνετο καὶ τὴν ἄραν ἐκείνην εἰς λύσιν τινὸς προβλήματος* καὶ ὅταν αἰφνυδίως ἦλθεν ἐναντίον του στρατιώτης Ῥωμαῖος, καὶ ἐζήτηε νὰ τὸν φέρῃ αἰχμάλωτον πρὸς τὸν στρατηγὸν Μάρκελλον, τοῦ εἶπε νὰ προσμείνῃ ὀλίγον, διὰ νὰ μὴν ἀφήσῃ τὸ ζητούμενον ἀτελές καὶ ἀθεώρητον. (1).

ΚΙΚΕΡΩΝ.

Κικέρων, ὁ Ῥωμαῖος Ῥήτωρ καὶ Φιλόσοφος, ἐγεννήθη εἰς τὸ Ἄρπινον, τὸ 116 πρὸ Χριστοῦ. Ὁ πατὴρ του Μάρκος Τούλλιος ἔδειξε θαυμαστὴν ἐπιμέλειαν ὑπὲρ τῆς ἀνατροφῆς τῆς. Τὸν ἔστειλεν εἰς τὴν Ῥώμην νὰ διδαχθῇ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ σοφίαν, εἰς τὰ ὁποῖα ἔκαμε λαμπράς ἐπιδόσεις, καὶ ἐστάθη

ὁ

* (1) Ἑλληνικ. Βιβλιοθ. Τ. 4. σελ. 220.

ἔμεγαλότερος Φιλόσοφος καὶ Ῥήτωρ τῆ αἰῶ-
 ρος του. Ἀφοῦ ἐδόξασε καὶ ἔσωσε τὴν πα-
 τρίδα του μετὰ τὴν σοφίαν καὶ ἀρετὴν του, ἐθα-
 νατώθη ἀπανθρώπως διὰ προσταγῆς τῆ Μάρ-
 κου Ἀντωνίου ἀπὸ Ῥωμαῖον τινὰ Ποπίλιον
 λεγόμενον, τὸν ὁποῖον εἶχε σώσειν κατηγορού-
 μενον ποτὲ ὡς πατροκτόνον. Ὁ θάνατος οὗτος
 ἠκολούθησε τὸ 43 πρὸ Χριστοῦ. Τὰ σωζόμε-
 να συγγράμματα τοῦ Κικέρωνος εἶναι τέχνη
 ῥητορικὴ, λόγοι, ἐπιστολαί, πολιτικά, ἠθικά,
 κ. τ. λ. ἀξιόλογα διὰ τὴν πολυμαθειάν καὶ
 βαθεῖαν κρίσιν του. Ἐξεταζόμενος δὲ κατὰ τὸ
 κοινωνικὸν τῆς ζωῆς, ἐστάθη ἄνθρωπος ἐνάρε-
 τος, ἀστεῖος καὶ κατὰ πάντα ἀξιαγάπητος.
 Τὸ μόνον ἐλάττωμά του ἦτον, ὅτι ἠγάπα πο-
 λὺ τὴν εἰρηνείαν.

Ὅταν εἷς τῶν ῥητόρων, Μάρκος Ἀπ-
 πιος ὀνομαζόμενος, συνηγορῶν διὰ μίαν μεγά-
 λην ὑπόθεσιν, ἔλεγεν ὅτι ὁ φίλος, ὑπὲρ τοῦ
 ὁποίου ἐσυνηγόρει, τὸν ἐπαρακάλεσε νὰ με-
 ταχειρισθῆ εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην μεγάλην
 προσοχὴν, ἀκρίβειαν, πολυμαθειάν καὶ φιλα-
 λήθειαν, ὁ Κικέρων ἀκούων ταῦτα, ἐφώνη-
 ξεν ὅτι ὅσον λοιπὸν σκληροκάρδιος εἶσαι, μὴ

κς'. ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

» φυλάξας τίποτε ἀπ' ὅσα ὑπεσχέθης εἰς τὸν
» φίλον σου « ;

Κανίνιός τις ἔγινεν ὑπάτος, καὶ μετὰ δώ-
δεκα ἡμέρας τὸν ἀλλάξαν· ὁ Κικέρων ὑπά-
γων μὲ τοὺς ἄλλους βουλευτάς να χαιρετή-
σωσι τὸν ψηφισθέντα νέον ὑπάτον· » ὀγρή-
» γορα, τοὺς εἶπε, να προφθάσωμεν, πρὶν
» τελειώσῃ καὶ τούτου ἡ ὑπάτεια « . Τοιαῦτα
ἦσαν τὰ σκώμματα καὶ αἱ εἰρωνεῖαι του. Πε-
ρὶ δὲ τῶν ἠθικῶν του λόγων καὶ φρονημάτων,
ἐμπορεῖ καθεὶς να συμπεράνη ἀπὸ τὰ ὀλίγα
ἀκόλουθα.

Εἶναι κανεῖς, ἔλεγεν, ὅς τις βλέπων τὸν
Οὐρανὸν, καὶ παρατηρῶν τὰ εἰς αὐτὸν γινό-
μενα, να μὴ γνωρίσῃ ἐναργέστατα, ὅτι διοι-
κεῖται ἀπὸ ὑπέρτατον Νῆν ; Ὅς τις ἀμφιβάλ-
λει εἰς τοῦτο, ἐμπορεῖ ὁμοίως, μὲ φαίνεται,
να ἀμφιβάλλῃ καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἥλιος.

Τὸ Γνώθῃ σαυτὸν, δὲν λέγεται μόνον
διὰ να ταπεινόνεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ
διὰ να αἰσθάνεται τὴν ἀξίαν του. Πᾶς ἄνθρω-
πος βέβαια ἐξετάζων ἐσωτερικῶς τὸν ἑαυτὸν
του, θέλει εὐρεῖν ἵχνη τῆς Θεότητος· καὶ
βλέπων ἑαυτὸν ὡς Νεὸν, ὅπου ὁ Θεὸς ἔθετο
τὴν

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ. αζ'.

τὴν ψυχὴν εἰκόνα τῆς Θεότητός του, θέλει φρο-
νεῖν καὶ πράττειν ἄξια τῆς παρουσίας τοῦ
Θεοῦ.

Προκρίνω τὴν μαρτυρίαν τῆς συνειδήσεώς
μου, παρὰ ὅτι λέγουν ἔξω οἱ ἄνθρωποι περὶ
ἐμοῦ.

Ἡ μεγαλητέρα τιμωρία τοῦ κακοποιοῦ
εἶναι ἡ συνείδησίς του. Ταράττεται καὶ κατα-
διώκεται ὄχι ἀπὸ Ἐριννύας φλογοφόρους, ἀλ-
λ' ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἀχώριστον τῆς συν-
ειδήσεως ἐπίπληξιν, ἥτις εἶναι τὸ ἀποτέλεσ-
μα τῆς κακίας.

Νὰ στοχασθῶ ποτὲ ὡς ἄνθρωπον ἐλεύ-
θερον ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον μίαν ἡγυῖα κατεξου-
σιάζει; τὸν ὁποῖον προστάζει ὅ, τι θέλει, καὶ
δὲν ἐμπορεῖ νὰ τῆς τὸ ἀρνηθῆ, ἢ νὰ τῆς ἐναν-
τιωθῆ; Ζητεῖ τίποτε; πρέπει νὰ τῆς τὸ δώ-
σῃ; τὸν κράζει; πρέπει νὰ τρέξῃ; τὸν ἀπο-
βάλλει; πρέπει νὰ φύγῃ; τὸν φοβερίζει; πρέ-
πει νὰ τρέμῃ. Ἐγὼ τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον,
ὡς ἦναι καὶ ὁ πλέον εὐγενής, τὸν στοχάζομαι
ὄχι ἀπλῶς δούλον, ἀλλὰ τὸ πλέον χαμερπὲς
ἐξερὰπόδον.

Αἱ ἀταξίαι τῶν παθῶν δὲν προέρχονται·
ἄλ-

ἄλλοθεν· παρὰ ἀπὸ τὴν εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον ἀνυποταξίαν μας.

Μὲ δύο λέξεις ἐμποροῦμεν νὰ ὀρίσωμεν τὴν ἀρετὴν, λέγοντες ὅτι εἶναι Λόγος ὀρθός.

“Ὅλαι αἰ ἄλλαι ἡδοναὶ· δὲν εἶμι οὔτε παντὸς καιροῦ, οὔτε πάσης ἡλικίας, οὔτε παντὸς τόπου. Ἡ παιδεία ὅμως εἰς ὅλην τὴν ζωὴν ἔχει τὸν τόπον της, μορφώνει τὴν νεότητα, ὠφελεῖ τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν, εὐχαριστεῖ τὴν γερωντικήν, παρηγορεῖ τὴν δυστυχίαν, λαμπρύνει τὴν εὐτυχίαν, συντροφεύει τὸν ἄνθρωπον ἡμέραν καὶ νύκτα· τὸν εὐφραίνει εἰς τὴν πόλιν, τὸν ἐνασχολεῖ εἰς τὴν ἐξοχὴν, τὸν ἀναπάυει εἰς τὰς ὁδοιπορίας.

“Ἄς φροντίζωμεν περὶ τῆς ὑγείας μας· ἄς κάμνωμεν μετρίαν γύμνασιν τοῦ σώματος· ἄς τρώγωμεν καὶ ἄς πίνωμεν ὅσον εἶναι ἀρκετὸν εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν σωματικῶν μας δυνάμεων, καὶ ὄχι μέχρι κόρου, ὁ ὁποῖος ἀντὶ νὰ τὰς ἐπανορθώῃ, μάλιστα καὶ τὰς φθείρει. Ἄς δείχνωμεν ὅμως καὶ εἰς τὰς χρείας τοῦ πνεύματος ἴσιν, καὶ περισσοτέραν ἀκόμη προμήθειαν, παρὰ εἰς τὸ σῶμα· διότι τὸ πνεῦμα εἶναι λύχνος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν πρέπει

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ. κθ.

ποτέ νὰ λείπη τὸ ἔλαιον· ἀλλέως, ἔμπορεῖ ὁ
χρῆνος παρερχόμενος νὰ τὸν σβύσῃ μετὰ τὴν πτέ-
ρυγά του.

Ἄγαπῶ νὰ ὁμοιάζωσιν οἱ νέοι κατὰ τι τὰς
γέροντας καὶ οἱ γέροντες τὰς νέους. Ἄν φυλάτ-
τωμέν τὸν κανόνα τοῦτον, θέλομεν γηράσκειν
κατὰ τὸ σῶμα, ὄχι ὅμως καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα.

Ἡ ἐνθύμησις τῆς ἐναρέτου ζωῆς εἶναι
παρηγορητικώτατον καταφύγιον τὴν ἄραν τοῦ
θανάτου. Εἰς ὅποιον καιρὸν καὶ ἂν ἀποθάνῃ
ὁ ἀγαθοποιὸς ἄνθρωπος, δὲν ἔχει ποσῶς νὰ
παραπονῆται, ὅτι δὲν ἔζησεν ἀρκετά.

Κανεῖς δὲν ἔμπορεῖ ν' ἀμφιβάλλῃ, πλὴν
ἂν ἦναι παντάπασιν ἀμαθέστατος, ὅτι ἡ ψυ-
χὴ εἶναι οὐσία ἀπλουστάτη, ἀμικτός καὶ ἀ-
σύνθετος. Ἡ ψυχὴ λοιπὸν εἶναι καὶ ἀδιαί-
ρετος, καὶ ἀκολούθως ἀθάνατος· διότι ὁ θά-
νατος ἄλλο δὲν εἶναι παρά διαίρεσις καὶ ἀνά-
λυσις τῶν συνθέτων καὶ συνδεδεμένων.

Ἔσο βέβαιός ὅτι εἰς ὅλους τοὺς ἀγωνισ-
θέντας διὰ τὴν φύλαξιν, ὑπεράσπισιν καὶ αὐ-
ξασιν τῆς πατρίδος των, εἶναι εἰς τὸν Οὐρανὸν
τόπος διαωρισμένος, ὅπου θέλουν ἀπολαμβάνειν
ἀπελεύτητον εὐδαιμονίαν.

Οἱ